



Tromsø kommune

[postmottak@tromso.kommune.no](mailto:postmottak@tromso.kommune.no)

Tromsø, 07.02.2022

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife Troms, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Naturvernforbundet Troms, 4H Troms, Nordnorsk Botanisk Forening, Troms Turlag og Midt-Troms Naturlag.

FNF Troms har en tett dialog med lokale lag, foreninger og ressurspersoner i store plansaker. Følgende lag og foreninger i Balsfjord har tilsluttet seg uttalelsen; Indre Balsfjord Jeger- og fiskerforening, Vestre Balsfjord grunneierlag og Nordkjostbotn grunneierlag.

## Høringsinnspill kystzoneplan 20/00785 Merknad til Kystzoneplanen for Tromsøregionen.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen.

### Hva saken gjelder

«Kommunene Balsfjord, Karlsøy og Tromsø varslet 3. juni 2020 oppstart av planarbeidet med revisjon av Kystzoneplanen for Tromsø-regionen (FSK sak 0088/20). Planprogrammet ble vedtatt 15. september 2020 (FSK sak 0161/20). I henhold til oppsatt fremdriftsplan skal forslag til revidert kystzoneplan legges ut til offentlig ettersyn i åtte uker etter at saken er behandlet i alle tre kommuner.» Planen ble behandlet 24. november i Karlsøy, 29. november i Tromsø og 9. desember i Balsfjord.

### Innhold

1) Innspill til planens helhet og samlet belastning.....	2
Innledning .....	2
Manglende vurdering av samlet belastning og hensyn til marine økosystemer.....	2
Eksempler der anlegg påvirker større marine systemer i planområdet .....	3
2) Innspill til kunnskapsgrunnlaget og virkninger av planen .....	5
Planens virkning/kunnskapsgrunnlag for anadrom fisk.....	5
Planens virkning/kunnskapsgrunnlag for torskeoppdrett .....	6
Virkning for beiteområder for sjøørret og sjørøye .....	6



Usikkerhet om virkninger i kunnskapssammenstilling fra HI og vurdering av føre-var hensyn jmf. naturmangfoldloven.....	7
Manglende synliggjøring av virkninger/kunnskapsgrunnlag for fugleliv og naturmangfold .....	8
Innspill virkninger av planen for friluftsliv, fritidsfiske og samiske interesser .....	8
Innspill til teknologi og lukkede anlegg- og usikkerhet om planbestemmelsene.....	10
3) Innspill lokaliteter.....	10
Balsfjord .....	10
Tromsø.....	13
<b>Kvitbergan</b> .....	13
Straumsfjorden.....	13
Karlsøy.....	13
Konklusjon.....	14

## 1) Innspill til planens helhet og samlet belastning

### Innledning

Forum for natur og friluftsliv Troms har fulgt denne planen fra den ble presentert i regionalt planforum og vi har deltatt med innspill muntlig på folkemøte i tidlig fase, innspill i referansegruppe og innspill til planprogram- og vi har fått svar på våre spørsmål hos prosjektledelsen. Vi oppfatter derfor at selve planprosessen har vært god, men- fra perspektivet til våre natur og friluftslivsinteresser er det likevel en diskrepans mellom et av hovedmålene i planen- å tilrettelegge for mer havbruk, og tålegrensen for denne type næring sin påvirkning på naturmiljø og friluftslivsinteresser- allmenn aksept er viktig og våre organisasjoner opplever ikke at det er gjort nok for å bøte på konsekvensene havbruk har for naturen. Derfor har det vært **et tydelig signal fra vår side om at det ikke var ønskelig med noen stor økning i lokaliteter og at oppdrettsfrie soner måtte forbli slik av hensyn til natur og friluftsliv**. Det er positivt at «Yttersia» i Tromsøregionen nå har et større område hvor det ikke er foreslått havbruk og vi setter pris på det som er gjort av arbeid med friluftslivskartlegging av Ishavskysten friluftsråd. Innspillet i det videre vil fokusere på det vi mener er uakseptabelt mange lokaliteter for havbruk av hensyn til natur og friluftslivsinteressene- og mål om rene fjorder og intakte økosystemer her nord.

### Manglende vurdering av samlet belastning og hensyn til marine økosystemer

*Planen legger opp til mulighet for høy vekst innen næringen, delvis gjennom avsetning av nye lokaliteter og delvis gjennom optimalisering og utvidelser av eksisterende lokaliteter.*

*Flere anlegg og økt produksjon vil på sikt gjøre det nødvendig å se på de samvirkende miljø- og smitteeffektene fra flere anlegg i et område, og ikke bare på lokale effekter fra enkeltanlegg.<sup>1</sup>*

Disse to sitatene er hentet fra planbeskrivelsen og illustrerer FNF Troms sin bekymring for effekten dette planforslaget har for marine økosystemer i Tromsøregionen som helhet. **Vi mener vurdering av samvirkende miljø – og smitteeffekter fra foreslåtte anlegg i et område må gjøres i denne planen og ikke på sikt.** Planlegging i sjø tildeler ulike arealer formål selv om det ikke er noen fysiske skiller mellom disse i det marine miljø- derfor må påvirkninger fra havbruk som er komplekse og i mange tilfeller vidtrekkende vurderes i lys av de marine systemene sin natur slik fortalen i Havrettskonvensjonen understreker;

---

*Conscious that the problems of ocean space are closely interrelated and need to be considered as a whole,*

*Som er seg bevisst at problemene angående havområdene er nært innbyrdes forbundet og må sees under ett,*

---

## Eksempler der anlegg påvirker større marine systemer i planområdet

### 1) Straumsfjorden- Malangen<sup>2</sup>

Området der Straumsfjorden møter Malangen (nasjonal laksefjord) har det frem til nå vært et **oppdrettsfritt område** godt egnet for friluftsliv og der smolt fra viktige laksevassdrag som Måselva, Straumsfjordvassdraget og Rossfjordelva vil måtte passere flere anlegg- vassdrag som allerede sliter med høy genetisk påvirkning (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning). Det er flere små vassdrag av betydning og bestander av både villaks, sjøørret og sjørøye. Naturverdier som verneområder, sjeldne naturtyper, rødlistede fugler og vernet vassdrag. Samlet er det på et relativt lite område- i marin henseende- blitt foreslått 6 ulike lokaliteter med en radius på ca 5-6 km fra nasjonal laksefjord. Torskeoppdrett har stor usikkerhet knyttet til hvordan de påvirker også for beiteadferd til sjøørret og sjørøye- samt vill torsk. Selv om det sies noe om hvor mange vassdrag som påvirkes- så blir ikke dette sett i sammenheng med påvirkning på systemet som helhet- og ikke vurdert opp mot eksisterende belastning, akkumulert lusepress eller virkning av både torsk- og lakseoppdrett. **Dette området mener vi bør forbli oppdrettsfri av hensyn til natur og friluftsliv.**

### 2) Balsfjorden<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Planbeskrivelsen s. 45

<sup>2</sup> Lokaliteter: Laks, vanlig teknologi for 4, bestemmelse om lukket for 1 og en for torsk i åpen merde: 5401-VA21, 5401- VA22, 5401-VA23, 5401-VA25, 5401-VA26 og 5422-VA1.

<sup>3</sup> **Vi har tidligere spilt inn vårt ønske om at Balsfjorden forblir oppdrettsfri:** [https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2021/04/Horingsinnspill\\_arealplan\\_Balsfjord\\_revidert.pdf](https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2021/04/Horingsinnspill_arealplan_Balsfjord_revidert.pdf)

Balsfjorden er svært rik på naturmangfold med Ramsarområde for sjøfugl, naturtyper, ulike sjeldne marine arter som egen sildestamme og det er en svært kjent og rik fjord som også er veldig viktig for sjørøye (og sjøørret/villaks). I dette området er det foreslått 5 nye lokaliteter i en oppdrettsfri fjord. **Laksvatnet**<sup>4</sup> er viktig for sjørøye og det er høyst usikkert om torsk (tre lokaliteter tett på) vil påvirke for eksempel beiteadferd. Det fjerde foreslåtte torskaneanlegget er også utredet for anadrom laksefisk og det femte for laks ligger nært Andersdal og vassdraget der. Tømmerelva er en fiskeelv. Nordkjostbotnelva helt innerst har dårlig tilstand. Totalt sett vil disse fem lokalitetene medføre økt lusepress, usikre, men alvorlige virkninger for torsk, sjørøye og sjøørret, teknologien er usikker med tanke på rensegrad og vi kan ikke se at man pr. nå er sikker på å få godkjent krav om null-utslipp. Hva anleggene vil ha å si for sjøfuglene er utilstrekkelig beskrevet, 16 km for eksempel er lite for en trekkfugl. I tillegg møter Balsfjorden Straumsfjorden der lus og annen påvirkning vil være større med de 6 anleggene som planlegges i det systemet. Tidligere var punkt 1 og 2 som systemer oppdrettsfrie nå er det foreslått totalt 11 ulike anlegg.<sup>5</sup> Mange er bekymret for hva dette vil å ha å si for muligheten til å høste av fjordene sine og FNF Troms mener denne fjorden må forbli oppdrettsfri av hensyn til natur og friluftsliv- og for sin verdi som referansefjord<sup>6</sup>.

### 3) Ullsfjorden og Grøtsundet- mot Lenangøyra (deler utenfor planområdet)

Ullsfjord er en av to oppdrettsfrie fjorder (indre del av Ullsfjorden) og en etablering under Ullstinden med lakseoppdrett vil påvirke flere vassdrag der det i dag fiskes alle typer anadrom laksefisk- Breivikelva, Skittenelv, Tønsvikelva og Oldervikelva- disse ligger slik til at fjordstrømmene vil føre til at for eksempel lus forflytter seg til disse elvene. Inni Ullsfjorden ligger Jægervatnet der svært viktige bestander av sjørøye finnes, NJFF Troms har også tidligere kartlagt sjørøyebekker i Sør-Lenangen og det er antatt at også Nord-Lenangen har bestander (selv om det ikke er kartlagt). Nye anlegg utenfor Reinøya medfører sammen med Kvitberget (lokalitet) en økt belastning fra havbruk på viktige områder for anadrom laksefisk, særlig sjørøye og sjøørret som også er sårbare for lus. Allmennhetens fiskemuligheter blir også redusert.<sup>7</sup> Dette er også et område der påvirkningen på Ullsfjorden ikke må øke -og der influensområdet er stort med tanke på rømming, lus og slam/sykdom.

**I alle disse systemene** vil blant annet genetisk innblanding for både villtorsk og vill laksefisk måtte påberegnes å øke. Fjordsystemene i Troms er lange, relativt grunne og smale- flo og fjære presser vannet ut og inn på en måte som gjør spredning av eksempelvis lakselus effektivt- der man må forvente at lusa blir presset innover i fjordene og rømming vil ha vidtrekkende effekter.

*Dei siste 25 åra er det gjennomført fleire store undersøkingar som viser konsekvensar av at rømt fisk gyter med villaksen og overfører genmateriale inn i villbestandane. Dei viser i hovudsak det same: Avkomet til oppdrettslaks har dårlegare overleving enn villaks både i ferskvatn og i hav. Oftast, men ikkje alltid, ligg kryssingane ein stad imellom<sup>8</sup>*

---

<sup>4</sup> <https://forskning.no/fisk-havet-klima/hva-skjer-nar-vannet-bli-for-varmt-for-sjoroya/1881754>

<sup>5</sup> 5422\_VA2, 5422-VA11, 5422-VA3, 5422-VA4 og 5401-VA28.

<sup>6</sup> <https://www.nibio.no/nyheter/sjoroya-som-klimaindikator> (Forskningsprosjekt Sjørøye Balsfjord, Laksvatn)

<sup>7</sup> 5401-VA29 (laks, men anbefalt andre marine arter), 5401-VA27 (laks), 5423-VA17 (laks), 5423-VA16 (laks)

<sup>8</sup> <https://www.hi.no/hi/temasider/akvakultur/romt-fisk-og-genetisk-pavirkning>

## 2) Innspill til kunnskapsgrunnlaget og virkninger av planen

### Planens virkning/kunnskapsgrunnlag for anadrom fisk

---

**Vurdering av planens virkning:** Nye lokaliteter og økt produksjon av laks vil øke sannsynligheten for negativ påvirkning av anadrome laksevassdrag. Samtidig vil ivaretagelse av elvemunning og juridisk grense elv/sjø bidra til forenklet forvaltning av elvene og øke beskyttelsen av elvemunninger med tilknyttet naturmangfold. Kommunene mener det er forsvarlig og nødvendig å tilrettelegge for nye lokaliteter innenfor planområdet. Den generelle veksten av produksjon av laks i planområdet kan medføre at miljøkravene i form av lakselustall eller andre miljøkrav ikke vil bli oppfylt i fremtiden. Dette vil i så fall reguleres gjennom andre prosesser enn arealplanprosessen. (Planbeskrivelsen s. 47)

---

FNF Troms mener at planforslaget innebærer en uakseptabel risiko for anadrom fisk i planforslaget. Dette er en økning i mengde volum hvor man må forvente at begge produksjonsområdene blir gulerøde i tråd med utviklingen vi har sett på Vestlandet. Vi minner om at kvalitetsnormen for laks er at både gytebestandsmål og genetisk påvirkning må oppfylles før man har nådd normen- og man i Troms har stor genetisk innblanding i begge produksjonsområdene eller indikatorer på dette, rømt fisk (PO10 og PO 11).

Fjordsystemene i planområdet er viktige for sjørøye- og sjørørret, samt selvsagt villaks, men vi ønsker å trekke frem sjørøya der kunnskapen om effekten av lus er usikker og heller ikke er en del av parameterne for trafikklyssystemet. Likevel er det mye som tyder på at sjørøya (også kulturelt viktig art i nord!) er veldig følsom for lus.<sup>9</sup>

**Vi ønsker å gi følgende innspill til kunnskapsgrunnlaget og som vi mener har betydning for de overordna vurderingen sitert ovenfor;**

- 1) Planforslaget legger opp til en stor økning med antatt negative virkninger for anadrom fisk- vi vil påpeke at det bør gå frem av vurderingen opp mot naturmangfoldloven § 9 at man vet lite om oppdrett og *virkinger på marine økosystemer i nord;*  
*Det er for lite kunnskap om effektene av oppdrett på marine økosystem i nord. Forskerne er nå i gang med å tette kunnskapshullene, i første omgang undersøker de effekten på torsk og reke som oppholder seg i områder med oppdrett.*<sup>10</sup>
- 2) Trafikklyssystemet baserer seg som kjent på virkning for villaks og ikke sjørøye og sjørørret og det er fortsatt usikkerhet om virkningene for de to sistnevnte. Det er likevel klare indikasjoner

---

<sup>9</sup> <https://www.hi.no/hi/nyheter/2019/november/lakselus-stoppa-veksten-til-sjoroye> og her, der også andre parametere trekkes frem som nødvendig for å si noe om samlet belastning av oppdrett: Bøhn, T., Nilsen, R., Gjelland, K. Ø., Biuw, M., Sandvik, A. D., Primicerio, R., Karlsen, Ø., & Serra-Llinares, R. M. (2021). Salmon louse infestation levels on sea trout can be predicted from a hydrodynamic lice dispersal model. *Journal of Applied Ecology*, 00, 1–11. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.14085>

<sup>10</sup> <https://www.hi.no/hi/nyheter/2020/november/vil-finne-ut-hvordan-oppdrett-pavirker-okosystemet-i-nord>  
Prosjektet er ikke ferdigstilt.

på at sjørøye og sjørørret er særlig sårbare for lus og at de påvirker adferden på en måte som gjør arten sårbar for blant annet dårligere kondisjon.<sup>11</sup> **Vi mener dette ikke kommer klart frem i vurderingene verken i KU eller i vurdering av planen som helhet.**

- 3) Kunnskapen om sjørøye er dårligere enn for sjørørret, i Balsfjord, Laksvatn pågår det et forskningsprosjekt der man ser på virkninger av klimaendringer på sjørøya.<sup>12</sup> I lys av det **manglende kunnskapsgrunnlaget for sjørøya som de nordlige fylkene må ha et særlig ansvar for, mener vi Balsfjord må forbli oppdrettsfri da den har stor verdi for fremtidig kunnskap.**
- 4) Vi mener det gjennomgående er blitt brukt for korte sikkerhetsavstander til for eksempel nasjonale laksefjorder- for eksempel vil lus kunne fraktes opp mot 30-40 km- og da blir 2,5 eller 5 km svært lite. Det samme gjelder for utfordringene med sykdom, rømming og slam. Dette er også relevant da det i en nylig rapport fra 2021 påvises store variasjoner på hvor langt sjørørret beveger se.<sup>13</sup>

### Planens virkning/kunnskapsgrunnlag for torskeoppdrett

Vederlagsfrie konsesjoner til torskeoppdrett (presser frem etableringer og øker faren for umodne løsninger) og et ønske om å legge til rette for oppdrett av nye marine arter der laks ikke er aktuelt har ført til flere lokaliteter i planen for oppdrett av torsk.

***Det er et manglende kunnskapsgrunnlag for virkningene av slik oppdrett, men den kunnskapen som faktisk foreligger indikerer alvorlige konsekvenser for villtorsk, smittefare og skottelus (påvirker trolig også anadrom fisk) og mulige effekter på beiteområder for sjørørret og sjørøye. Dette må medføre at vurderingene etter naturmangfoldloven § 8 og 9 endres og at det synliggjøres at oppdrett av torsk medfører stor risiko for naturmiljøet.***

### Virkning for beiteområder for sjørørret og sjørøye

I en nylig rapport fra Altafjorden<sup>14</sup> beskrives det at sjørørreten (og sjørøya) brukte fjorden med større variasjon enn tidligere antatt, men at en stor del fortsatt holdt seg nær sin hjemme-elv. Tidligere trodde man at de holdt seg i øvre vannmasser grunnet temperatur, men at det nå så ut til å være mer komplekse sammenhenger, blant annet i forhold til predatorer. Torsk er en predator for utvandrende smolt, men holder seg typisk på bunnen i fjordene.<sup>15</sup>

- **Torskeoppdrett i beiteområdene for sjørøye/ørret vil derfor kunne øke sårbarheten og forårsake at røya skyr sine beiteområder på grunn av økt tilstedeværelse av torsk (predator) og i øvre vannmasser.**

---

<sup>11</sup> Serra-Llinares RM, Bøhn T, Karlsen Ø, Nilsen R and others (2020) Impacts of salmon lice on mortality, marine migration distance and premature return in sea trout. Mar Ecol Prog Ser 635:151-168.

<sup>12</sup> <https://doi.org/10.3354/meps13199>  
<https://www.nibio.no/nyheter/sjoroya-som-klimaindikator>

<sup>13</sup> Strøm, J. F., Jensen, J. L. A., Nikolopoulos, A., Nordli, E., Bjørn, P. A., & Bøhn, T. (2021). Sea trout *Salmo trutta* in the subarctic: home-bound but large variation in migratory behaviour between and within populations. *Journal of Fish Biology*, 99(4), 1280–1291. <https://doi.org/10.1111/jfb.14832>

<sup>14</sup> Strøm, J. F., Jensen, J. L. A., Nikolopoulos, A., Nordli, E., Bjørn, P. A., & Bøhn, T. (2021). Sea trout *Salmo trutta* in the subarctic: home-bound but large variation in migratory behaviour between and within populations. *Journal of Fish Biology*, 99(4), 1280–1291. <https://doi.org/10.1111/jfb.14832>

<sup>15</sup> [https://www.sintef.no/globalassets/upload/fiskeri\\_og\\_havbruk/publikasjoner/rapporter/rapport-generell\\_endelig.pdf](https://www.sintef.no/globalassets/upload/fiskeri_og_havbruk/publikasjoner/rapporter/rapport-generell_endelig.pdf)

Usikkerhet om virkninger i kunnskapssammenstilling fra HI og vurdering av føre-var hensyn jmf. naturmangfoldloven.

**FNF Troms mener det i for liten grad er lagt vekt på usikkerheten om alvorlig påvirkning av torskeoppdrett for vill torsk.** Rapport fra Havforskningsinstituttet med sammenstilling av kunnskapsgrunnlag for torsk og som indikerer et sterkt behov for føre-var hensyn ble publisert våren 2021. Denne rapporten som er bestilt av Fiskeridirektoratet oppdaterer kunnskapsgrunnlag på området med tilhørende foreløpige anbefalinger som vi gjengir nedenfor og nylig kom også en rapport om villtorskens «supergener»<sup>16</sup>

### *Sammendrag*

*Det er igjen økende interesse for torskeoppdrett, denne gang med en domestisert oppdrettstorsk som vil ha egenskaper som skiller seg fra vill torsk. Det er behov for et oppdatert kunnskapsgrunnlag om risiko for påvirkning på villlevende torsk, spesielt genetiske og økologiske interaksjoner og lokalisering i forhold til gyte- og oppvekstområder.*

*a) Forskning viser at bestandene av kysttorsk er truet, og det er foreslått en gjenoppbygningsplan i nord. Vi anbefaler at miljøeffekter av torskeoppdrett inkluderes i arbeidet med gjenoppbygningsplanen. Vi anbefaler videre å sette kunnskapshull knyttet til økologi og livshistorie hos kysttorsk i nord. Lokale gytefelt langs hele kysten, spesielt sårbare fjordbestander, bør fortsatt beskyttes mot torskeoppdrett. Det bør også vurderes restriksjoner mot flytting og levendelagring av torsk nær gytefelt.*

*b) Inntil bedre kunnskap foreligger, anbefaler vi at beite- og oppvekstområder i nærhet av gytefelt i indre fjord med høy grad av retensjon, lokal bunnslåing av larver og sårbare bestander gis beskyttelse.*

*c) Kunnskapen om effekten av genetiske interaksjoner mellom domestisert oppdrettstorsk og villtorsk er i stor grad manglende. Vi har imidlertid mye kunnskap om negative effekter av rømt oppdrettslaks. Risikoprofilen for torsk antas å være høyere, spesielt for svake bestander av kysttorsk, og vil avhenge av hvor stort presset fra oppdrettspopulasjonen er i forhold til størrelsen på lokale bestander, samt grad av domestisering og genetisk avstand til villtorsken. I tillegg både rømmer og gyter oppdrettstorsk i merd, og det finnes ikke barrierer mellom generasjoner hos en rein marin art som torsk. Ved å bruke steril torsk i oppdrett elimineres risikoen for genetiske interaksjoner, og vi anbefaler at bruk av steril torsk utredes.*

*d) Rømt torsk kan også spre sykdom til villfisk, eller påvirke økosystemene på andre måter (for eksempel konkurranse om beiteområder eller predasjon). Det er også en rekke parasitter, bakterielle og virale agens som kan bli utfordrende ved økt oppdrett og levendelagring av torsk. Vi anbefaler at problemstillinger og kunnskapshull knyttet til sykdom og smittespredning hensyntas og tettes, inkludert flytting av fisk med ukjent smittestatus. I tillegg kan torskeoppdrettsanlegg føre til endringer i vandringsmønster, adferd, fysiologi og reproduksjon hos vill torsk som igjen kan påvirke overlevelse, vekst og rekruttering. Enkelte av disse faktorene har også paralleller til effekter av lakseoppdrett på vill torsk. Slike faktorer bør inkluderes som mulige risikofaktorer i den planlagte risikovurderingen. Havforskningsinstituttet har også nettopp ferdigstilt «Strømkatalogen». Dette verktøyet simulerer spredning av partikler eller patogener, og kan benyttet av forvaltningen i lokaliseringsspørsmål.*

---

<sup>16</sup> <https://www.hi.no/hi/nyheter/2022/februar/supergener-ruster-torsken-for-miljoendringer>

For å kunne gi mer presise risikoråd i henhold til forvaltningens behov, planlegges en helhetlig risikovurdering av miljøeffekter av torskeoppdrett i 2022.<sup>17</sup>

## Manglende synliggjøring av virkninger/kunnskapsgrunnlag for fugleliv og naturmangfold

Det er både **Ramsarområde (Balsfjord våtmarkssystem) og andre viktige verneområder for fugl i planområdet**, men det fremkommer ikke en problematisering eller beskrivelse av at man også for sjøfugl/fugleliv har liten kunnskap om påvirkninger fra oppdrett.<sup>18</sup> Havbruk kan påvirke habitater, adferd og tilgang på mat for fuglene både gjennom direkte påvirkning og indirekte som økt forstyrrelse fra båter, lys og lyd.

- **FNF Troms mener at konsekvenser for spesielt sjøfugl er for dårlig beskrevet i planen sett opp mot det dårlige kunnskapsgrunnlaget man har for temaet og at planområdet også har områder med verneplan for fugl og Ramsarområde (Balsfjord). For Ramsarområder er helhetlig belastning viktig å synliggjøre.**

Vi reagerer på at det i planbeskrivelsen heter om virkning på naturmangfold/naturtyper;

*Utslipp av næringsalter og organiske partikler i umiddelbar nærhet til forekomster av bløtbunn og hardbunn være ødeleggende. Det finnes få nasjonale eller internasjonale vitenskapelige studier om dette, og det finnes ingen kunnskap om hvor stor avstand det bør være mellom anlegg og sårbare naturtyper.*

**Vurdering av samlet risiko:** *Det vurderes at tiltakene ikke øker faren for skade på sårbare marine naturtyper*

Selv om man ikke i forbindelse med planen har kartlagt alle naturtyper med mer, så mener vi at manglende kunnskapsgrunnlag om oppdrett og naturtyper bør synliggjøres i vurdering av samlet risiko. Spesielt når også såkalt lukkede teknologier egentlig er semilukket der man vet lite om hvor høy rensegrad som er mulig å få til, virkninger med mer. Det står også i planbeskrivelsen av enkelte områder må holdes uten havbruk for forskning i forbindelse med at indre deler av Ullsfjord ikke har noen foreslåtte lokaliteter i planen- det er bra, men vi mener også Balsfjord burde inngå i en slik vurdering som referansefjord.

## Innspill virkninger av planen for friluftsliv, fritidsfiske og samiske interesser

Det åpnes for svært mange nye lokaliteter som påvirker friluftsliv på ulike måter; lysforurensing, fritidsfiske (anadrom og hvitfisk), landskap, stillhet og ferdsel på sjø. Vi mener det er gjort en for fragmentert vurdering for friluftsliv i planbeskrivelsen. Fritidsfiske og matauk er en svært viktig

---

<sup>17</sup> <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2021-22>

<sup>18</sup> <https://www.nrk.no/trondelag/frarader-at-det-blir-lakseoppdrett-ved-viktig-omrade-for-sjofugl-pa-sklinna-1.15004344>



fritidsaktivitet og kulturbærer<sup>19</sup>- dette gjelder fiske både i salt og ferskvann. Vi mener videre at den kulturelle betydningen av fiske ikke er synliggjort i planen, for eksempel om sjørøya i en rapport fra 2020;

---

*For fiskere er sjørøya først og fremst kjent som vanskelig og til tider uforståelig. Hvorfor den oppsøker marginale steder i vassdragene der den går opp, hvorfor den står på ekstremt grunt eller dypt vann, eller hvorfor den går tilbake til vassdraget på nærmest samme dato hvert år, opptar fiskere. Det som er mere spesielt er at det opptar flere enn de som jevnlig fisker etter sjørøye: Det opptar<sup>20</sup> også de som ikke orker eller har gitt opp praktisk sett. Sjørøya er del av en slags mystikk som fremdeles er en egenskap ved de landskapene i nord der den lever.*

---

FNF Troms opplever at allemannsretten<sup>21</sup> knyttet til denne viktige aktiviteten for tilhørighet (såkalte Me-er, fiskeplasser i sjø man finner ved å se på landskapet overføres fra generasjon til generasjon, rekreasjon, mestring, overføring av tradisjonskunnskap og kulturell arena, matauk og båtliv ikke blir hensyntatt i konkurranse med vekst i antall oppdrettsanlegg. Lokalbefolkningen opplever sterke tap knyttet til at deres områder for sjøbasert friluftsliv blir forringet. Vi mener også følgende må belyses bedre i planbeskrivelse og konsekvensutredning for fritidsfiske;

*Det er allmennheten som først må vike når bestandsmål ikke nås enten for anadrom eller annen fisk. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning uttalte følgende: – Det er på mange måter fiskerne i sjø og elver som betaler prisen for at vi ikke klarer å redusere de menneskeskapte påvirkningene på villaksen, sier Forseth. Men den gode nyheten er at om vi klarer å **redusere påvirkningene** så har de fleste vassdragene nok gytefisk og god rekruttering slik at det raskt kan komme mer laks tilbake<sup>22</sup>*

Virksomheter for fritidsfiske i områder med havbruk i åpne merder **vil ikke kunne avhjelpest ved å sette av områder eller at det er lov å bevege seg 100 meter fra anleggene**. Vi har helt klare innspill på at gamle fiskeområder (for alle typer fisk) havner under anleggene, man får «pelletsfisk» (ofte langt unna anlegget!) og noen ganger forsvinner bare fisken. Eller man er usikker på om den er trygg å spise pga. medisiner i oppdrettsfor som villfisker spiser. Sjøområdene er et sammenhengende system og kan ikke deles opp i områder på samme måte som på land.

- **Vi ønsker at kostnadene for fritidsfiske blir synliggjort i planbeskrivelsen og en gjennomgang der vurderingen av konsekvens for denne delen av friluftslivet blir gjennomgått da vi mener det er satt for lav konsekvens i KU på dette temaet. Vi mener også lokale innspill om disse interessene må veie tungt.**

---

<sup>19</sup> Bror Olsen, *Sjørøya i fortellinger om levende landskap* Publikasjon: Norsk antropologisk tidsskrift • pp 220 - 233 • 22 Januar 2020 • <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2898-2019-03-04-04> Tilgjengelig her:

<https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/issn.1504-2898-2019-03-04-04>

<sup>20</sup> Ibid.

<sup>21</sup> <https://www.hi.no/hi/nyheter/2022/februar/fritidsfisket-okte-i-norge-under-korona-pandemien>

<sup>22</sup> [https://www.vitenskapsradet.no/Nyheter/Nyhetsartikkel/ArticleId/5190/Slik-er-statusen-for-norsk-villaks-i-2021\(var-utheving\)](https://www.vitenskapsradet.no/Nyheter/Nyhetsartikkel/ArticleId/5190/Slik-er-statusen-for-norsk-villaks-i-2021(var-utheving))

## Innspill til teknologi og lukkede anlegg- og usikkerhet om planbestemmelsene

Vi vil også vise til at det er stor usikkerhet om hva som for eksempel er rensegraden på de ulike teknologiene og hva som skal regnes som «tilnærmet nullutslipp». Miljødirektoratet har utarbeidet en rapport i 2019 som beskriver denne usikkerheten **om rensegrad er betydelig og man trenger mer kunnskap om temaet**.<sup>23</sup> Det utredes i disse dager miljøteknologitillatelser for lukket i sjø der rensegradkravet ser ut til å bli ca 50 prosent. Vi vil også påpeke at selv om det er lukkede anlegg i en eller annen form, så er lokalisering veldig viktig for å få et lavest mulig miljøavtrykk.

**Det har vært forvirrende å måtte forholde seg til scenarier for lokalitetene der krav til lukket teknologi er uklare- både for lovlighet, men også krav til for eksempel rensegrad og effekt av den teknologien som er planlagt brukt når man viser til «tilnærmet nullutslipp».** Vi stiller også spørsmål ved innspill fra næringen selv på folkemøte juni 2020 og om prosessen med lukket teknologi egentlig burde foregått på en måte som skapte større forutsigbarhet for planen (planbestemmelser) og om det er riktig lokalisering;

« ... både semilukket, lukket og offshore har **helt andre arealbehov** enn den tradisjonelle måten å drive på.» (Representant Sjømat Norge)<sup>24</sup>

Lukkede anlegg i sjø er en ønsket utvikling, men i denne planen er det stor usikkerhet om alle viktige faktorer knyttet til å kunne vurdere virkninger av anleggene;

- 1) Lokalisering- lukket teknologi er ikke uten virkninger og må være basert på et bevisst valg av lokalitet
- 2) Rensegrad og valg av teknologi- dette har stor betydning for hvilke påvirkninger man kan forvente
- 3) Juridisk usikkerhet- vi mener dette er veldig uheldig- man må kunne vurdere hva en lokalitetsavklaring i planen faktisk betyr.

## 3) Innspill lokaliteter

### Balsfjord

Lokalitet	Kommentar KU/ vektning	Lokal kunnskap	Anbefaling
Forøybukt 5422-VA1	Friluftsliv; vi mener verdi for konsekvens er satt for lavt. Dette er et <i>A-område for friluftsliv (Malangen)</i> <b>Området er naturlig mørkt, en ettertraktet verdi for astronomi og nordlysobservasjon.</b> Vi reagerer også på manglende metode for å vurdere påvirkning fra lys og vil vise til at friluftsrådet har en metode for å vurdere	<b>Landskap og friluftsliv:</b> Vi har informasjon om at nettopp utsikt, det stille og spektakulære er en viktig kvalitet ved opplevelsen av <b>landskap</b> . Mener derfor at konsekvensverdien er satt for lavt.	Tas ut av planen

<sup>23</sup> <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1568/m1568.pdf>

<sup>24</sup> [https://www.tromso-området.no/wp-content/uploads/2019/04/Havbruk\\_Sj%C3%B8mat-Norge.pdf](https://www.tromso-området.no/wp-content/uploads/2019/04/Havbruk_Sj%C3%B8mat-Norge.pdf)

	<p>tekniske innslag i områder og at organisasjonen Bevar Mørket også har veiledere for å vurdere påvirkning fra kunstig lys på friluftsliv;  <a href="https://bevarmorket.no/ressurser/">https://bevarmorket.no/ressurser/</a>  Tiltaket vil altså hindre utøvelse av friluftsliv som krever mørke slik det er nå. <b>Det kan ikke stemme at konsekvens er satt til 0 for dette området</b> gitt påvirkningen fra anlegget både på <i>fritidsfiske</i>, mulighet til å <i>se himmelen</i>, <i>landskapskvaliteter og ferdsel</i>. 0 er satt både på fritidsfiske og friluftsliv i KU- kan ikke stemme.  <b>Fritidsfiske:</b> KU vurderer det til at tiltaket ikke hindrer fritidsfiske som overlapper med lokalitet da man kan være 100 m fra anlegget. Som tidligere nevnt, det er svært få som velger å fiske nært et oppdrettsanlegg grunnet pelletsfisk evt. medisineret fisk- det er derfor reelt blitt vanskelig å kunne fiske i området. Vektingen bør endres.</p> <p><b>Laksesettplasser</b> skal være hensynstatt, men dette kan ikke være tilfellet for Forøybukt der flere grunneiere er berørt -direkte eller indirekte for sine kilenørettigheter.</p> <p><b>Truede arter:</b> Ikke hensynstatt at det mangler kunnskap, for eksempel for gyteplass uer. Hensyn torsk? (Havforskningsinstituttet sin sammenstilling av kunnskap tilsier stor forsiktighet med torskeoppdrett i et slikt område)</p> <p>Usikkerhet om teknologi og planbestemmelse om utslippsfritt anlegg- Ingen konkrete krav eller målemetoder i dag.</p>	<p><b>Naturvernområde og fugleliv:</b> Veldig nært område for naturreservat ( 900 m) og det er en rekke rødlistede fugler, blant annet ærfugl (VU) og fiskemåse. Tatt i betraktning usikkerhet om fugl og oppdrett bør dette reflekteres i vektingen. Hensynssone der naturmiljø skal prioriteres.</p> <p><b>Anadrom fisk:</b> Bekymring for beiteområde for laksefisk. Grunneierrett til fiske.</p> <p><b>Bløtbunn og ruglbunn;</b> Lokal kunnskap, deriblant av geolog, tilsier at bunnen i Forøybukt er bløtbunn og ruglbunn. Lokale terskler danner Forøybuktbassenget likt tilgrensende Ansnesbassenget. Slike områder er sårbare.</p> <p><b>Hovedstrømretning og virkning for villtorsk:</b> Stiller spørsmål ved hovedstrømretning- småpartikler kan flytte seg lange avstander- samme med torskeegg og larver.</p>	
--	--	--	--

Forum for natur og friluftsliv Troms mener **Balsfjorden som helhet** bør forbli oppdrettsfri av hensyn til **natur** og friluftsliv- særlig fritidsfisket (både anadrom og hvitfisk), og vi viser til vårt tidligere innspill med hensyn til naturverdiene i fjorden.<sup>25</sup> Vi mener hensynet til stillehavsilda, bløtbunnsområdene og naturtypene, Ramsarområdet (fugl), fiskeforekomstene og hensynet til anadrom laksefisk; både med hensyn til lus, rømming og utslipp, men også opp mot torskeoppdrett der utslipp, usikre virkninger og mulig påvirkning på sjøørret og røya sine beitesteder er tungtveiende hensyn<sup>26</sup> som bør sikre fjorden slik den er i dag- rik og upåvirket av havbruk som en av få fjorder. Vi mener at i denne fjorden er det heller ikke tilstrekkelig med oppsamling av slam eller lignende teknologier av føre-var hensyn- det er usikkerhet om rensegrad og påvirkning i en terskelfjord som Balsfjord.

- **Sett opp mot de store natur og friluftslivsverdiene som også er vist til i saksutredningen mener vi det ikke er forsvarlig å satse på torsk eller lakseoppdrett i Balsfjord- og vi mener også at det ikke medfører riktighet at dette kan gjøres på en sikker måte. Vi kan ikke se at risikoen knyttet til verken laks eller torsk i en fjord med så godt kartlagte verdier som Balsfjord er reflektert i konsekvensutredningen og vurderingen av konsekvenser. Fjorden er en terskelfjord der påvirkningen må vurderes under et.**
- **Nærmere om naturmiljøet og sammenhenger i økosystemet som illustrerer store verdier av fjorden som økosystem, verdi som referansefjord, rikt friluftsliv og behov for føre-var hensyn og bevaring av fjorden;**

*Balsfjorden har vinterbestander av alle fire lomartene. De lokale bestandene av lodde og sild er en viktig forutsetning for at disse artene kommer hit hvert år. Den lokale sildestammen har blitt studert nøye og er en svært spesiell genetisk forekomst som skiller seg stort fra den atlanto-skandiske sildestammen vi har ellers langs kysten. I Balsfjorden finner en også dykkender som sjøorre, havelle (store antall), men også mye siland, laksand og ærfugl (rødlistet). Dykkendene lever at bunndyr (benthos) og er helt avhengige av at disse forekomstene ikke «mudres» ned av avfall fra oppdrett. I tillegg så er arealkravene for de ulike artene slik at alle artene ikke bruker samme område samtidig. Alle disse vannfuglene tar i bruk hele Balsfjorden gjennom vinteren slik at i enkelte perioder så er det mye dykkender ute på terskelen mellom Andersdal og Kobbevangen for siden å «sige» innover fjorden og ofte ende opp i de indre områdene innenfor Tennes/Lakselvbukta.*

*I tillegg bruker store mengder havelle og terner Balsfjorden som viktig rasteplass spesielt under vårtrekket. Flokker på mange tusen bruker å raste i noen dager både i de indre områdene og på terskelen ute ved Kobbevangen. Videre finnes noen av landets største forekomster av ålegress, spesielt store forekomster finner vi i de grunne områdene fra Bergneset via Storsteinnes og utover mot Skjæran. De store forekomstene av polarsnipen som bruker fjærområdene i Balsfjorden er særdeles avhengige av all de tre store mudderfjærene (Sørkjosen, Kantornes og Kobbevangen). På midten av 1980-tallet var bestanden på over 25000, men totalbestanden har siden da gått sterkt tilbake. De siste to årene har det vært rundt 10000 polarsnipen i Balsfjordbassenget i mai.*

---

<sup>25</sup> [https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2021/04/Horningsinnspill\\_arealplan\\_Balsfjord\\_revidert.pdf](https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2021/04/Horningsinnspill_arealplan_Balsfjord_revidert.pdf)

<sup>26</sup> For eksempel på vurdering av torskeoppdrett i åpne merder er virkning for anadrom fisk satt til 0- selv om dette er usikkert.

## Tromsø

### Kvitbergan

Denne lokaliteten anbefales tatt ut av planforslaget av hensyn til natur og friluftsliv. Et anlegg her vil påvirke viktige fiskeplasser der det fiskes med både sei og kveitegarn rundt Ullstinden- og ellers rekreasjonsfiske. Påvirker gyteområder. FNF Troms mener hensynet til uberørt natur, friluftsliv, gyteområder og fiskeplasser- og hensynet til anadrome vassdrag bør veie tyngst. Dette er ikke et egnet område for oppdrett og det har et stort influensområde mot Lenangsøyra, Jægervatnet, Ullsfjorden og inn mot Grøtsundet og elvene der. Virkning for fritidsfiske er satt til – 1 i KU, men slik påvirkningen blir så kan ikke dette stemme- konsekvensen er satt for lavt. Området er også svært værhardt noe som vil øke risikoen ved anlegget- innstilte ferger er ikke uvanlig på denne strekningen og understreker dette poenget. **Vi mener denne lokaliteten må tas ut av planen.**

### Straumsfjorden

Denne fjorden møter Malangen og har fått foreslått en flere anlegg- men dette vil berøre sterke interesser innen natur, friluftsliv og fiskeplasser- og betyr noe for fjordsystemet som helhet- slik beskrevet lenger opp. Vi kan også se at fritidsfiske er satt til verdi 3, mens konsekvensen er satt til 0, det samme for friluftsliv og vi kan ikke se at dette kan stemme. For befolkningen og brukere av Straumsfjorden vil anlegg her- av ulike art og arter påvirke hele fjorden og bruken.

Totale belastninga fra ytre Malangen og på vei inn begge fjordene (Malangen og Straumsfjorden) må vurderes. Like ved nasjonal laksefjord. Strømforholdene vil berøre alle, forurensning/utslipp vil føres mot Rystraumen (vernet). Forslaget tas med så lenge det stilles krav om landsstrøm, men vi kan ikke se at dette vil hjelpe på; «... vil øke risiko for lus/genetisk påvirkning på laks herfra. Ligger i god avstand til øvrige sårbare naturverdier og antas å ikke ville påvirke naturmangfoldet negativt ut over anleggets faktiske areal.» Grensa til nasjonal laksefjord er nærmeste nabo og vil påføre Malangen og Straumsfjorden/Rya forurensning. Strømmen er sterk i fjorden og påvirkning vil derfor trolig nå langt. I Brokskaret har det vært fisket røya som er merket i Talvik i Alta! Sier litt om vandringsmønsteret som er mulig. Turistfiske (båter fra Vikran): to og tre båter hver eneste dag på fjorden.

**Vi kan ikke se at det er forsvarlig å gjøre denne fjorden om fra oppdrettsfri sone og ber om at lokalitetene tas ut av planen.**

### Karlsøy

Karlsøy kommune er et område som før dette planforslaget allerede hadde mange lokaliteter til havbruk- og vi mener mye tyder på at tålegrensen for området er nådd.

Lokalitet **Flathaug** viser til at dette tiltaket vil ha stor betydning for fritidsfiske og matuak- og fører til at allmennheten som bruker området mister sitt siste område for slikt fiske rundt Reinøya. FNF Troms stiller seg kritisk til at dette ikke vektes tyngre i vurderingen av samlet belastning. Hensynet til gyteområder og rekefelt synes heller ikke vurdert tilstrekkelig. **Flathaug bør tas ut av planen.**

**Korsnes II** berører en rekke rødlista fuglearter- og vi viser til tidligere anmerkning om det dårlige kunnskapsgrunnlaget for fugl når det gjelder påvirkning fra oppdrett. Fugler som er angitt å finnes i området; I området hekker blant andre Storspove, en vadefugl som har utvikla seg fra nær truet (NT) i 2010, via sårbar (VU) i 2015 og til sterkt truet (EN) i 2021. I tillegg hekker eller 5 <https://www.barentswatch.no/fiskehelse/fishhealthogram/34457/2021/5> beiter Fiskemåke (VU),

Gråmåke (VU), Tyvjo (VU), Ærfugl (VU), Svartbak (NT), Storskarv (NT), Teist (NT) og Tjeld (NT).  
rødlisterarter (2021). **Vi mener lokaliteten må vurderes tatt ut.**

**Spenna:** Lokalitet foreslått ved inngrepsfri natur, men også der det er betydelig fiskeriaktivitet. Svært viktig stortareforekomst i nærheten, gyteområder for torsk og lodde enda nærmere, samt oppvekstområder for torsk og sei, samt langt flere rødlista sjøfugler enn de to nevnt i utredninga.  
**Ønskes tatt ut av planforslaget.**

**Dåfjord indre** har store naturverdier og fiskeinteresser- når det utredes som åpent anlegg er det store betenkeligheter med denne lokaliseringen.

## Konklusjon

FNF Troms har brukt mye plass på havbruk i vårt innspill og dette henger sammen med at det er den store påvirkeren og trusselen mot en rekke natur og friluftslivsinteresser som landskap, fritidsfiske ( ! ), muligheten til båtliv, uberørt natur, Stjernebygder (Forøybukt) og oppdrettsfrie fjorder og områder som vi mener gir håp om at villaksen skal kunne komme tilbake og ikke minst er det et sterkt ønske om å beskytte kysttorsken fra uakseptabel risiko. Vi mener at i disse fjordene så er det ikke tilstrekkelig at teknologien kanskje blir et krav (der det er forslag om utslippsgrenser) og med mindre noe er RAS-teknologi- altså ikke bare semilukket, eller med oppsamlingspose- så vil utslipp, rømming, smitte og lus fortsatt være en stor risiko. For de tre kommunene mener vi at særlig de områdene der vi ikke har oppdrett fra før- de må forbli slik- og det må gjøres en vurdering for Karlsøy for områder der allmennheten ikke kan utøve en kulturelt viktig allemannsrett i en kystkommune i nord- muligheten til matuak og fritidsfiske.

Vennlig hilsen

**Forum for natur og friluftsliv Troms**

---

Christine Myrseth  
Koordinator  
FNF Troms